

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ד כסלו תש"פ | דף היומי בבלי: גדה ס.

דף היומי בהלכה: מסימן תמ"ח סעיף ד' עד סעיף ה'.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ב' 'אמרו חז"ל' עד פרק ב' 'רבי יוחנן'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער אהבת ה' פרק ה עד פרק ז

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בהדלקת הנרות - תיעוד מרטיט לרגל יומא דהילולא | נס חנוכה מדהים של משפחה יהודית מחרקוב הקומוניסטית | האם צריך להדליק נרות חנוכה במטוס? | 1787

יומא דהילולא

"רבינו תבע את ידיעת התורה. היה אומר שוב ושוב לבאים בצל קורתו: 'גמרא, רש"י, מיט תוספות'... בהוראתו לכלל היה אומר, שאמנם אי אפשר לדרוש מכל אחד ידיעת התורה כולה, אך 'לפחות' לדעת את הש"ס כולו מוכרח כל אחד. לא שייך בלי זה..."

לרגל יומא דהילולא של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל: הצצה מפעימה אל מאחורי הפרגוד של סדרי לימודו בנגלה ונסתר, מפי תלמידו חביבו הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א

חתירה לאמיתה של תורה. פעמיים אירע - נזכר הגרמ"י נשכחות - שמצפוני נקף בי על שבלהט השקלא וטריא התווכחתי יתר על המידה, אחת מהן הייתה בעסקנו בסוגיית נישואין מפילין ביבמות, ופניתי לבקש את מחילתו. רבינו שמע את דבריי וצחק ארוכות בביטול..."

"איך האב נישט קיין צייט..."

"הלקח המרכזי שזכינו לראות בו ברבינו בעת הלימוד", משחרר הרב שניידר, "הינה השקיעות העצומה שלו בתורה הקדושה. לא היה לו דבר מבלעדיה. וזאת מתוך פשטות וצניעות, בלי 'רוח' של שקידה מתבלטת. פשוט היה שקוע בתורה, ואם היה זה רגע של ביני לביני - שוטט במחשבותיו בתורה בכמין 'טבעיות' פשטנית, בלי לחוש במתחולל סביבו ובלי למשוך מבטים מסביבו.

"זוכרני מאז שחר נעורי, בעת חסיתי בצילו בשיבת פוניבז' לצעירים, שלא היה שייך לשוחח אתו שיחה סתמית, ולו הקצרה ביותר. לא היו חיוכים ולא מילים מיותרות. רק התורה הקדושה. רק

"אה, גן עדן היה זה. גן עדן עלי אדמות..." דוק של געגוע יוקד מצטעף באישוני עיניו של בן-שיחנו המרומם. "הלילות הללו, עם הראש-ישיבה והגמרא זבחים..." נודדות שרעפיו אל ימים לא-רחוקים, שבעוון הדור הפכו זה עתה לנחלת העבר. "הכל מסביב חשוך, גל הפונים התפזר מזמן, דממת-עלטה שוררת בכל, ורק זיו פניו המאירות של הראש-ישיבה נוהרות מסברא מחודשת ברש"י המוקשה בזבחים..."

"...ראש-הישיבה היה לומד מתוך הגמרא, מסביר קטע, ומעלה קושיא שנתקשה בה. או אז היה עוצם את עיניו בדבקות ומנענע ראשו אילך ואילך, מעמיק בשרעפיו למצוא יישוב לתמיהתו. באותן דקות שררה בחדר חרדת קודש. דממה מוחלטת. זיו איקוניו היה כפני מלאך, ורידי פדחתו בלטו נוראות ורעיניו שוטטו בריכוז מופלא, ואנו ייחלנו למוצא פיו בדחילו ורחימו. לא השמענו הגה. "רק כאשר פקח את עיניו, רמזנו לפעמים כי ברצוננו להציע סברא מחודשת וכיו"ב, והיה מאזין לדברינו קשב רב ונושא ונותן בדברים. הוא ייחל לריתחא דאורייתא, לדון בסברא ולהתווכח תוך

מצומות, גילתה לי אז הרבנית את היקף הצומות שעברו עליו עד אז. מני אותו אולקוס אכן שינה רבינו במנהגו, שכן היה זה כבר בגדר סכנת נפשות”.

בעול הנהגת הכלל

”מאז ראה את מעמדו כשליחות עליונה להנהיג את העם, פתח את דלתו בפני השואלים. רבינו עצמו לא התעסק כל-כך בקביעת זמני קבלת קהל וכדומה, כי בין כך ובין כך כל 24 שעות היממה היו תורה, ומה לי הכא מה לי התם. כשהוצרך לתת תשובה השמיע את דעתו ושב תיכף ללימודיו. על הפגישות המוסכמות ניהל יומן מסודר בו פירט את הזמנים.

”מטבע הדברים, שאלות רבות הוגשו לפתחו גם שלא בשעות המקובלות. הכרעות דחופות בענייני הכלל הורצו אליו והוצרכו לפסיקה מיידית. במידת האפשר, ככל שהדבר היה תלוי בי, ביקשתי להמתין עם השאלה עד לסיום השיעור, ובמידה ורבינו ראה לנכון לקבל את השואל על אתר, היה יוצא מהחדר ואומר לנו: ‘לערנט ווייטער’ - המשיכו ללמוד. אז גם ראינו עד כמה ראשו מונח כולו בתוך הסוגיא ולא בשום דבר אחר: פעמים שתוך כדי השיחה עם השואל, היה מסב ראשו לצדדין ו’זורק’ אלי - ‘עיינ בתוספות חולין שם ושם’, ‘בדוק את תשובה פלונית ב’נודע ביהודה’... הוא נתן את כל-כולו לשואל, אבל בלי להרפות לשנייה מהעיסוק בסוגיא, אף תוך כדי דיבור...

”וזה כבר היה לי לשגרה של ממש, כדברים של יום ביומו: השואל שטח את שאלתו, ותוך כדי דיבורו המשיך רבינו לעיין בספר וכך גם השיב את תשובתו, ורק בגמר התשובה הרים עיניו ואמר ‘שלום’ כמילת-פרידה, ושוב מיד שקעו עיניו בספר. אף תוך כדי דיבורו של הלה היה מעיין בספר. ויהיה איך שיהיה, באותה תת-שנייה שסיים עם הלה, המשיך בשטף בדיוק באותה נקודה בה אחז, בלי להזדקק לרגע קל לשאלה ‘היכן אחזנו’. ראינו במוחש ששם מקומו. רק הסוגיא מעסיקה אותו ושום דבר לא יוציא אותו מן הגמרא ולו לרגע”.

ידיעת התורה בלי פשרות

כיצד התאפיינה דרך לימודו? בנטייה לשיטה העיונית-למדנית או בהספקים של בקיאות וידיעת התורה?
”ככלל”, משיב לנו בן שיחנו, “רבינו תבע את ידיעת התורה, והיה אומר שוב ושוב לאלו שבאו בצל קורתו: ‘גמרא, רש”י, מיט תוספות’ - במנותו שלושה אלו בהדגשה מיוחדת. הוא כשלעצמו, שלט שליטה ללא מיצרים בכל הש”ס כולו ובכל ד’ חלקי שולחן ערוך, כפי שנוכחנו ראות אין ספור פעמים. התורה כולה הייתה מונחת לו על כף ידו. אם כי היה מיראי הוראה ועל פי רוב התחמק ממתן תשובות בהלכה, אך פעמים רבות כשדחקו בו פסק בהירות את פסקו, בנויה על כל ‘האותיות הקטנות’ של השר”ע ונושאי כליו. גם מלימוד תורת הנסתר לא הניח ידו, אם כי עשה זאת בהצנע. הכרנו כבר את תנועת היד הזריזה שלו כאשר הרבנית פתחה את

בזקנותו, כשהבין שמשמים הועידו עבורו את הנהגת הדור, שינה את הנהגתו והחל לקבל קהל לעצה ולברכה והיה מאיר פניו בנהרה מיוחדת לכל פונה, מנער ועד זקן. בימים עברו לא היה דבר כזה. “אם מאן-דהו היה זקוק לדבר-מה ודפק בדלת חדרו, היה פותח את הדלת כדי חרך צר, כ-10 ס”מ בלבד, ושואל קצרות: ‘וואס דארפט איהר’ - מה הנכם צריכים? ולכל בקשה שלא נגעה במישרין ללמוד התורה היה משיב ריקם באמרו: ‘איך האב נישט קיין צייט’ - אין לי זמן. תורה ורק תורה.

”זה היה הלך-הרוח שנשב במחיצתו בכל עת. הוא היה שקוע כל-כולו בתורה כל אימת שראינו אותו. גם לכתו ברחוב הייתה מתוך מחשבה אדוקה בתורה. הוא היה פוסע תפוס מחשבות. בני הישיבה היו אומרים בבדיחותא שהוא מכין את השיעור בדרך לישיבה...”

”ומעיד אני”, קורא ה’חברותא’ נרגשות, “שכל שנות הלימוד במסכת זבחים לא אירע שתיפלט מפיו אמירה כלשהי על שום נושא, גם לא מעשייה מגדולי ישראל וכיוצא בזה. רק הלימוד. שום דבר אחר לא היה עולה לא במישרין לא בעקיפין, לא כהמחשה ולא כאגב-אורחא. כל חדרי מוחו וליבו היו נתונים ומרוכזים לסוגיא בה עסק”.

בלי כל קשר לגוף...

רבינו בקושי נתן תנומה לעפעפיו, כל מאכלו היה דייסה סמיכה בוקר וערב ותערובת מתפו”א וגזר מעוכים בצהריים. הכיצד שמר על צלילות ובהירות מחשבתו בלימודיו באופן כה מופלא?

”לאמתו של דבר” - משיב בן שיחנו - “אין כל הסבר שכלי בדבר. רבינו היה כולו רוחני. לית דין בר נש. ויתירה מזאת, נוכחתי במהלך השנים בדבר פלא: ככל שגברה עייפותו - כך גדלה החריפות בשיעוריו. ככל שהיו עצמות גופו לאות - היו גלגלי מוחו נעים פי כמה, וסברותיו המחודדות באותן שיעורים היו לאות ולמופת.

”נוכחתי בכך פעם ופעמיים ושלש, ומשראיתי כי הדבר חוזר ונשנה הבנתי כי יש דברים בגו. שכלו המעודן לא פעל כלל וכלל בשיתוף עם הגוף הסגוף. מחשבת התורה לא הייתה כנועה לתכתיבי בשר ודם. עשרות פעמים וידאתי זאת, וזה היה נראה ממש במוחש. “זכורני הרבה מימות הישיבה, שבאמצע מסירת שיעור הפסיק לפתע והניח ראשו בין כפות ידיו, ואחר מספר דקות היה מתנער וחוזר לאמירת השיעור. ראינו כי העייפות איימה להכריעו, והוא הסתפק ב’התרעננות’ של סנטרו השעון על מרפקיו ל-5 דקות וממשיך שיעורו בעוז... בפרט בימי שישי היה כן.

”בכלל, גוון פניו היו חיזור להחריד, כלובן הקיר. כך הכרנו אותו מאז בואנו לישיבה, כמו זה הצבע הטבעי של פניו. פעמים היה תואר פניו נדמה לנו כצורת מלאך שלא מעלמא הדין.

”וזה לא היה רק ההסתפקות בדייסה. לי עצמי העידה הרבנית ע”ה, שמתוך כל 10 ימים - היו חולפים עליו 7-8 ימים בצום... היה זה כשלקה באולקוס חמור בשנת תשמ”ז ואושפז בבית-החולים ‘שערי צדק’ למשך שבועיים, והרופא הזהירו שעליו להימנע

ארבע שנים נוספות עמדנו בשנית בסיומה... ויצוין, שצורת לימוד הייתה בנויה חזק על כיוון של 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא'. כל דין וכל חידוש היה ממחיש כיצד הדבר מתבטא בפועל בהלכה למעשה. זה היה אצלו עקרון איתן."

עריכת ספרי 'אילת השחר'

"כאשר קבע עמנו את החברותא במסכת זבחים, אמר ש'אם תתחדש לנו איזה 'הערה' לה קטנה' תרשום אותה'... אחר שמונה שנות הלימוד במסכת, הצטברו תחת ידי קלסרים בהיקף של 10 כרכים מודפסים מחידושי של רבינו על מסכת זבחים בלבד, מתוך דבריו שהועלו במהלך הלימוד..."

"רבינו היה זהיר מאד בהדפסת חידושינו", חושף לנו הגרמ"י שניידר. "כל ימיו היה מקדיש זמן לכתובת חידושינו, בעיקר בשעות אחה"צ הרגועות. הוא היה יושב על כסאו הגבוה וכותב בכתב צפוף וקטן על גבי חצאי מחברות (מושג מימים של פעם). אלו היו חביבות עליו...) את החידושים שנתחדשו לו, וזאת במהירות עצומה, במחשבה מהירה כברק. אולם נמנע מלהדפיסם לרבים עד שעבר והשמיט הרבה קטעים."

"רבינו עצמו אמר לי, שכמה וכמה ביקשו לממן עבורו את כל הוצאות ההדפסה ולזכות בזכות הפצת מעיינותיו, אך הוא סירב. 'חשבתי בלבי', אמר לי רבינו באצילותו, 'שממה נפשך, אם חידושיי ראויים להדפסה ויש בכך זכות - הנני רוצה אותה לעצמי, ואם חידושיי אינם ראויים לכך - איך אוכל ליטול כסף מאחרים לשם כך?'. לימים נעתר להביאם לדפוס, אך הקפיד לעבור עליהם מחדש שוב ושוב, לא פחות מ-9 פעמים! כל עמוד שעבר את עין ביקורתו 9 פעמים ואושר על ידו להדפסה, ציין עליו בגדול אות ט, כלומר שעבר את 9 משוכות הבקרה שהציב לעצמו..."

"וההנאה הגדולה ביותר שלו - הייתה למחוק. 'כשאני מוחק אני הכי רגוע', אמר לי לא-אחת. הוא לא הוציא דבר שלבו לא היה שלם עמו באלף האחוזים. פעמים אין-ספור הוא היה מלבן עניין, חושב וחושב בריכוז רב, ולפתע ננער ומעביר בקולמוסו קו ארוך מלמעלה עד למטה... 'אם יש לי ספק בדבר, עדיף להשמיטו', היה אומר."

"לימים, הייתי אני כותב ראשי פרקים ממה שחידש בלימודנו, והוא היה עובר ומוסיף או גורע. כל מילה הייתה שקולה ומדודה. כך למשל הורה לי שאין כותבים 'ונראה', אלא 'ואפשר'. תמיהות שהיו לו על דברי רבותינו האחרונים - ידעו התלבוטיות רבות למכביר, בזהירותו המופלגת לכתוב את הדברים במירב העדינות וההתבטלות... כך נערמו תחת ידי עשרות רבות של קלסרים. כאמור, על זבחים לבד היה חומר לכדי 10 כרכים, אך רבינו שקל שוב ושוב כל קטע, עד שהחומר הצטמק ל-3 כרכים 'בלבד', המכילים מעל 1,000 עמודי חידושים שהיה לבו שלם עם הדפסתם."

(קטעים מתוך שיחה שהעניק לסופר הרב מנחם מנדל רוזנבוים הי"ו, פורסמה ב'אוסף גיליונות'

דלת חדרו בעמדנו בחדר המבוא, והוא נצפה מטמין כלאחר-יד ספר מסוים בארון. היה זה ספר הזוהר הקדוש, שאכן כרכיו המונחים בארוננו הפרטי בלויים מרוב שימוש... כך גם ידענו על עינו הרב בספרי יסוד בקבלה, כמו הספה"ק 'שערי אורה' להר"י גיקאטיליא, ועוד כהנה. כאשר 'תפסנוהו' פעם הוגה בספה"ק 'פרי עץ חיים' למהר"ח וויטאל, הגיב בביטול: 'ס'איז גוט אז דער ספר זאל זיין און שטוב' - טוב שיהא את הספר הזה בבית, כאילו אין לו בו יד ושם... "אגב, במרבית שנותיו לא היו לו כמעט ספרים בביתו מלבד ספרי היסוד. פשוט לא הייתה לו פרוטה לפרוטה. מה שהיה לו היה בעיקר ממה שקיבל מתלמידיו בפורים וכיו"ב. ארון הספרים 'שלו' היה בכלל חזו"א, שם הגה ללא הרף. כאשר ביקש ממני פעם לפרסם קטע מסוים מספר פלוני, אמר לי: 'זה נמצא בכלל בארון זה מדף זה למטה'... הכל היה שגור על לשונו. ואולם בהוראתו לכלל היה אומר, שאם כי אי אפשר לדרוש מכל אחד את ידיעת כל התורה כולה, אך 'לפחות' לדעת את הש"ס כולו - מוכרח כל אחד. לא שייך בלי זה. 'מ'דארף וויסן ש"ס', היה אומר, זה המינימום."

ולצד זאת, דרש חזור ודרוש את העיון בעומק הדברים. הלימוד ברפרוף מקופיא בעלמא אין שמו לימוד... וזאת זכינו לראות בלימוד במחיצתו. רבינו דק בכל תג וקוץ. אין אות במסכת שלא נשקלה בעומק העיון בלימודו עמנו. וזאת מתוך חדותא דשמעתתא וריתחא דאורייתא. הוא חיבב את ה'ברען' של המשא ומתן בין הלומדים. אני זוכר שבחור בישיבה התווכח אתו בחריפות משך 20 דקות תמימות, חבריו ניסו בכל טצדקי להשתיקו מפני הכבוד, אך רבינו לא הניח להם לעצרו ושאל נחת לרוב מן השקלא וטריא. "כאמור, התחלנו עמו בלימוד יומי קבוע של מסכת זבחים. רבינו למד שורות מספר מהגמרא ביסודיות רבה והסביר, עבר לרש"י והסביר, ומשם לתוס'. רבינו עיין בספרי גדולי האחרונים כ'קרן אורה', 'שפת אמת', ה'חזון איש' ו'חידושי הגר"ז'. התעוררה קושיא, ורבינו עצם עיניו והתעמק בדברים בריכוז עצום. זה יכול היה להמשך גם כמחצית השעה. זוכר אני שכשלמד בדף כו: התעכב על שני מילים ברש"י שהוקשו לו מדוע הוצרך רש"י לאמרם, והיה שקוע בשרעפים שעה ומחצה! אחר שעה וחצי פקח עינו ואמר: 'געגאנגען ווייטער' - ממשיכים הלאה. הוא התייגע להבין וליישב הדברים מתוך עמל שאין לתארו, אך לא עצר את כל לימודו משום כך. משלא עלה בידו ליישב ההדורים המשיך בתלמודו. עם זאת, החזרה הייתה אצלו ראשונה במעלה. כל יום היה פותח את הלימוד בחזרה של החומר דאתמול, ורק אחר כך פונה לקטע חדש. כך יום אחר יום."

את הפרק השלישי של זבחים אף חזר עמנו שלש פעמים בזה אחר זה טרם המשך לפרק הרביעי. אחר ארבע שנים של סדר זה, סיימנו את המסכת כולה. ודאי תחשבו שהגיעה העת להמשיך למסכתא אחרת, אך רבינו בשלו: מתחילים מהאל"ף. התחלנו את המסכת מראשיתה, ושוב באותה מתכונת ואותה התחדשות, ואחר

"כל אחד נוסע לאבא שלו ולשווער שלו לאכול לאטקע'ס, ואח"כ ההורים נוסעים לבנים שלהם לאכול אצלם לאטקע'ס, ובמקום שיהיו ימים של חיזוק בתורה הם נעשים ימים של 'סופגניות ולביבות'"

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על החובה לנצל את ימי החנוכה כראוי

תורתך, ואם כן הם ימים מסוגלים מאוד להתעלות בתורה. נעשה בחנוכה 'א גנצע פארערייע' - נסיעות הלך וחזור, כל אחד נוסע לאבא שלו ולשווער שלו לאכול לאטקע'ס, ואח"כ ההורים נוסעים לבנים שלהם לאכול אצלם לאטקע'ס, ובמקום שיהיו ימים של חיזוק בתורה הם נעשים ימים של 'סופגניות ולביבות' [- פונטשקע'ס ולאטקע'ס]. אוכלים ושותים, שרים ורוקדים [- און מ'עסט און מ'טרינק, מ'זינגט און מ'שפרינגט].

"אתה יודע מי יודע הכי טוב את גודל מעלתך וקדושתך של ימי החנוכה?! - היצר הרע!!! הוא יודע הכי טוב כמה אפשר להתעלות בחנוכה, ולכן הוא משקיע הרבה עבודה כדי שאנשים יתבטלו בימים אלו. לא רק שלא לומדים לכל הפחות כמו ימים רגילים בשנה, אלא עוד עושים מסיבות ופארערייע ומבזבזים את הזמן שעות רבות".

(הקדמת הקו' מזקנים אתבונן חנוכה תשע"ח)

אחד מתלמידי החשובים של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל רשם מה ששמע מכלי ראשון ממרן בענין החנוכה, והבאנו את המעשה כלשון הכותב בלי שינויים:

בסיום הלוויית הגרמ"ש ברמן זצ"ל [בחנוכה] פגש רבינו (להבחל"ח) [זצ"ל] את תלמידו הותיק והחביב הגאון רבי מנחם גרוסברד זצ"ל בן הגאון רבי שרגא זצ"ל שבא מירושלים להשתתף בהלוויית מורו ורבו זצ"ל. קידמו רבינו בברכת שלום ושאלו בחיור: "באת לאכול פונטשקע'ס - סופגניות אצל הבן שלך בבני ברק?". והוסיף מיד ואמר: "אתה לא חשוד בכגון דא, אבל רק נעשה היום 'מנהג המדינה'..." והחל רבינו לתנות בפניו את צערו הגדול והעמוק על שינוי הערכין שמתחולל ביחס למעלתך וקדושתך של יומין דחנוכה, והדרך לנצל אותן היטב.

"חנוכה הוא כידוע על הניצחון נגד היוונים שרצו להשכיחם"

מי שטס במטוס במשך כל הלילה - האם עליו להדליק נרות חנוכה?

מקבץ שאלות ותשובות בדיני חנוכה מתוך משנה ברורה עם ביאורים ומוספים מהדורת 'דרשו'

הטס במטוס במשך כל הלילה - לדעת הגרש"ז אויערבך ידליק ללא ברכה, ולדעת הגר"ש אלישיב אינו נחשב כבית כלל ואין להדליק בו.

בית שאין בו ארבע על ארבע אמות, שבנוגע לדינים רבים אינו נחשב כבית - דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב שאם גובהו עשרה טפחים ויותר, מדליקים בו נרות חנוכה בברכה; וכן דעת הגר"נ קרליץ, כאשר המדליק דר שם בקביעות.

ובית שאינו מקורה, או ששטחו קטן משבעה על שבעה טפחים - דעת הגרש"ז אויערבך שיש להדליק בו ללא ברכה.

[ביאורים ומוספים למשנה ברורה מהדורת דרשו, תרע"א, 6 197]

מה נחשב ל'בית' לענין הדלקת נרות חנוכה?

מי שאין לו בית, או שאינו נמצא בביתו בלילות החנוכה - כתבו הגר"מ פיינשטיין והגרש"ז אויערבך שהוא פטור ממצות נר חנוכה, כיון שהחובה היא על הבית (ובו היא מוטלת על כל דייר ודייר); וכן דעת הגר"נ קרליץ, אך הוסיף שאין ראוי להפטר ממצוה זו, ולכן חובה על האדם לסדר את עניניו באופן שיתחייב במצוה. אכן, לדעת הגר"ש אלישיב חייב אדם למכור אפילו את כסותו וכדומה, כדי לשכור בית ולקיים בו מצות נר חנוכה, כיון שמצות ההדלקה מוטלת על כל אדם באשר הוא, אלא שמקום ההדלקה הוא בבית, ועליו לדאוג לכך שיוכל לקיים את מצותו.

האם ניתן להדליק נרות חנוכה בחלון של קומה גבוהה?

את נרות החנוכה יש להניח לכתחילה בגובה שבין שלשה טפחים (24-28.8 ס"מ, לשיטות השונות) לעשרה טפחים (80-96 ס"מ); ובדיעבד יוצאים ידי חובה בין כשהם מונחים למטה משלשה טפחים, ובין כשהם מונחים למעלה מעשרה טפחים.

אכן, בגובה של יותר מעשרים אמה (9.6-11.52 מטר), אין יוצאים ידי חובה אף בדיעבד, כיון שעניי העוברים ושבים אינן 'קולטות' את הנרות כאשר הם מונחים בגובה זה, ואין בהדלקתם 'פרסומי ניסא'.

ומי שאין באפשרותו להדליק בפתח ביתו (או חצרו) ועליו להדליק בחלון, וחלונות ביתו גבוהים מקרקע הרחוב יותר

מעשרים אמה, אך יש מסביב לביתו בתים שדייריהם רואים את הנרות שבחלוננו - דעת הגר"ש^ז אויערבך שלא ידליק בחלון, אלא ידליק בפתח דירתו הפונה לחדר המדרגות; וכן דעת הגר"נ קרליץ, אשר הוסיף כי יש להותיר את דלת הבית פתוחה, כדי שבני הבית יוכלו לראות את הנרות.

אולם לדעת הגר"ח"פ שיינברג עדיף שידליק בחלון, כיון שיש בכך 'פרסומי ניסא' יותר מבחדר המדרגות; וכן דעת הגר"ש ואזנר, שכיון שבכל זאת יש איזשהו 'פרסומי ניסא' לבני רשות הרבים גם בגובה של יותר מעשרים אמה, וכן לדיירי הבתים שמסביב ולבני הבית - לא ישנה מהמנהג, וידליק בחלון.

[שו"ע תרע"א, ו, ומשנ"ב כח; ביאורים ומוספים 'דרשו', 56]

הסיפור היומי

**החנוכה עמדה על השולחן ובתוכה נעוצים הנרות,
כשלפתע נשמעה נקישה רמה בדלת וזוג שוטרים
פרץ פנימה. פריידל חשה שנשמתה פורחת. מבלי
לחשוב קפצה מחלון המטבח שבקומה השנייה...**

"עניינים להם ולא יראו" - נס חנוכה מופלא של משפחה יהודית מהעיר חרקוב

הקפידו על שמירת שבת וניהלו חיים יהודיים במחתרת. מאחורי ארון הבגדים הכבד היתה גומחה קטנה שבה הוטמנו ספרי הקודש, נרתיק התפילין והחנוכה.

היה זה בנר הראשון של חנוכה. השולחן בביתם היה עמוס בספרי קודש, יצחק עוד התלבט היכן להדליק את חנוכיית הפח - מאחורי היולונות הכהים שבחדר או ליד הדלת הסגורה. פריידל עמדה במטבח ובישלה בפרימוס מרק חם - שהיה מזונם העיקרי אז. רגליה כאבו מעמידה ארוכה בתורות הבוקר לקבלת מזון, אך היא שמחה שהצליחה להשיג מעט ירקות על סף ריקבון מהם תוכל להכין ארוחה מחייית נפשות. החנוכה עמדה בנתיים במרכז השולחן ובתוכה נעוצים הנרות.

לפתע נשמעה נקישה רמה בדלת הבית, היא נפרצה בגסות וזוג שוטרים פרץ פנימה בחמת זעם. פריידל חשה שנשמתה פורחת. מבלי לחשוב היא קפצה מחלון המטבח שבקומה השנייה ונעמדה על סף עלפון בגגון רחב של הקומה הראשונה. גם יצחק קפץ בבהלה.

חוקרי הנ.ק.וו.ד צעדו פנימה למרכז החדר, שוברים את השקט בנעליהם המסומרות. העונש על החזקת כל ספר מאלה המונחים בשולחן עמד על חמש שנות מאסר! תוספת החנוכה, וגלויה מארץ ישראל שהוטמנה בין הספרים, יכלו להגדיל את העונש למאסר עולם ואפילו למוות. כשימצאו אותם, יוכלו החוקרים בקלות ל'תפור תיק' מרשים למהפכן, הריאקציונר, המנהל פעילות אנטי-סובייטית חבלנית.

היתה זו התקופה הקשה ביותר של יהודי רוסיה. הרודן יוסף סטאלין ימ"ש, האיש שתרגום שמו הוא 'איש הברזל', הצדיק את כינויו והשליט ברוסיה טרור משטרתי. "רק בדם נשמן את גלגל "המהפכה" הצהירו מנהיגי המפלגה הקומוניסטית. די היה בפעולה חשודה, חיוך לא במקום, או אמירה תמימה שניתן לפרשה באופן נוסף מהמכוון, כדי לשלוח אדם למותו או ל'חינוך מחדש' בסיביר הקפואה.

מחנות הריכוז החדשים שנבנו בסיביר, אף פעם לא היו צרים מלהכיל את הרבבות שנשלחו לשם. אנשים מתו בהם כזבובים מקור ומרעב, ומהר מאוד התפנו שם מקומות לעצורים חדשים. רווחה אז האמרה עליהם: "מי שלא היה שם - יהיה שם, ומי שהיה שם - לא ישכח זאת לעולם!". המשטרה החשאית - הנ.ק.וו.ד (גלגולו הראשון של הק.ג.ב) הטילה את חיתתה על האזרחים, מכוניות כהות שייטו בכבישים הריקים, עצרו בפתחו של בית זה או אחר, ואף פעם לא שבו ריקות.

בדרך כלל כל משפחה גרה בחדר, וחלקה מטבח ושירותים עם שכנים. במצב כזה קשה היה להסתיר דברים מהשכנים 'שהסתובבו בין הרגליים'. אזרחים רבים ששו להלשין על שכניהם, חלקם כדי לקבל חסינות למקרה שיתפסו בעבירה על החוק, וחלקם עבור טובות הנאה. משפחה יהודית בתור אובייקט שנוא, הייתה יעד אטרקטיבי להלשנות שכנים אנטישמיים, או קומוניסטים יהודים, שרצו להגיע לצמרת תוך כדי טיפוס על גוויות אחיהם ל"ע". יצחק ופריידל - זוג יהודים גרו בתקופה זו בעיר חרקוב. הם

שמיכות פוך ודקרו את המזרונים מכל הכיוונים. הם הגיעו גם למדף העליון שאחרי הארון, מקום ששימש מחבוא לספרי קודש, אך בשעה זו הוא היה ריק... לאחר שעות חיפוש ארוכות הם עזבו בטריקת דלת, מבלי שמצאו מאומה.

כשפריידל העיזה לצאת ממחבואה ולהיכנס לבית, הוא היה נראה לאחר פוגרום. היא הייתה בטוחה שיצחק בעלה הובל כבר למאסר, אולם להפתעתה המרובה הוא ישב במקומו. "הם לא מצאו כלום" הרגיע אותה.

הם צנחו לכיסאות העץ ועוד שעה ארוכה ישבו משותקים מחרדה, כשליבם מסרב להאמין לנס שהתרחש. החנוכיה הודלקה עוד באותו ערב, יצחק ברח "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וחש שהברכה חוברת בדיוק עבורו.

את הסיפור הזה סיפרה לאחר מכן הנכדה, ששמעה מסבתה - בעלת המעשה את הסיפור מדי חנוכה. בשנה האחרונה לחייה היא לא הספיקה. נר ראשון של חנוכה היה יום השלושים לפטירתה.

(פניני עין חמד וישב תשע"ו, מעובד מתוך 'אש התורה')

השוטרים גררו כיסא לפינת החדר והושיבו עליו את יצחק. אחד מהם הניח את ידו על ליבו, היתה זו שיטה סובייטית ידועה - השוטרים מחפשים, וכשהם מתקרבים למה שרצו לגלות, היה לב החשוד דופק בפראות ומאותת להם לחפש שם היטב עד שימצאו את מבוקשם.

ה'חיפוש' החל - למעשה לא היה מה לחפש, הכל היה גלוי על השולחן: ספרים אסורים, חנוכיה מוכנה והגלויה שהציצה מדפי אחד הספרים. יצחק ראה את המוות הבטוח פוסע לעברו. אך השוטרים החלו לחפש מיד בארונות העליונים. הם השליכו את תכולתם - סדינים דקים, לשולחן הכבד שבמרכז החדר, אחר עברו לארונות התחתונים וחיטטו שם, משליכים בגסות מגבות וכלי בית על השולחן. ערימת החפצים המגובבים גבהה והלכה על השולחן, עד שבסיום בדיקת הארון, הוא היה עמוס והמוצגים המפלילים קבורים בתחתיתו.

החיפוש המשיך, השוטרים ככלבים רעבים המבקשים עצם, עקרו קורות עץ מרצפת החדר, קדחו חורים בקירות, פרמו

אולי הסיפור שלך?

יגרום ליהודי להתחיל דף היומי!

שלח את סיפורך ל- Info@dirshu.co.il ותזכה שבזכותך עוד יהודים יתחילו ללמוד דף היומי

סיפור להתחלה

"הקטן שכותב לך את השורות הללו הוא ממש לא גאון, הייתי אפילו מגדיר את עצמי כבינוני למדי. ולמרות זאת, או אולי בגלל זאת, ראיתי שגם אנשים רגילים יכולים להגיע רחוק..."

"גם אתה יכול לדעת ש"ס" - מכתב מפעים שמחייב כל אחד ואחד

לי באופן אישי ולכל העולם באופן כללי. אני רוצה לגלות לך דברים שלא שמעת עד עכשיו בכל המאמרים, וכן להוסיף ולסכם את המאמרים. בכל המאמרים או ברובם, ראינו בעיקר אנשים מאוד מוכשרים ואפילו גאוניים (אני מכיר את חלקם אישית). מה שמדברבן בעיקר את הגאונים - זה לעשות גם את התכנית של קנין ש"ס. הקטן שכותב לך את השורות ממש לא גאון, ואפילו הייתי מגדיר את עצמי כבינוני (בלי ענוה, וקשה־הבנה גדול).

הרה"ח ר' אהרן כהן

הפעם זה לא 'סיפור להתחלה' רגיל. זה לא סיפור עם התחלה וסוף, אלא מונולוג אישי נוגע ללב, שנפרש במכתבו של יהודי יקר המבקש להישאר בעילום שם. מפאת גודל יקרת הדברים, הבאנו את המכתב לפניכם ככתבו וכלשונו. ישמע חכם ויוסף לקח.

לכבוד הרב כהן שליט"א

ראשית, ברצוני להודות על המאמרים המחזקים שלכם בכלל ובפרט, ובכלל ברצוני להודות לארגון 'דרשו' על תרומתו האדירה

נגזר עליו. וכן הגמ' בסנהדרין צט: כל הגופין לעמל נבראו, אשרי מי שעמלו בתורה.

וכאן אני פונה לכל אחד: כל אחד מסוגל. יש סייעתא דשמיא עצומה. תגידו אתם מה עדיף? לעמול, להזיע ולוותר על המון תענוגים ולדעת ש"ס, לחסוך את כל טרדות העולם הזה, לישון היטב בלילה ולהיות רגועים ושלווים; או לא לישון לילות, להיות טרוד בטרדות העולם הזה - (ואולי קצת פה ושם ליהנות מהנאות לרגע) וגם לא לדעת ש"ס?

אלא שכל אחד צריך לעשות לעצמו תכנית מסודרת מראש.

הכלל הראשון הוא:

א. את הדף בפעם הראשונה צריך ללמוד היטב היטב עד הסוף. אין קיצורי דרך. לא תלמד מספיק טוב? בסוף צריך לשלם על זה תשלום ארבעה וחמישה ולא תוכל לחזור כמו שצריך, זה פשוט יתקע אותך. ב. חייבים לחזור כל הזמן, חזרות מהירות וחזרות אטיות. ג. לא לפחד מנפילות. שבע יפול צדיק וקם, כפי שמקובל שהנפילה היא גופא חלק מהעלייה.

ד. לעשות 'מחייבים' לחזרה. יש ארגון בשם 'פן יסורו', שמתחייבים ללמוד מספר דפים ביום, ואם לא מספיקים משלמים קנס כספי - כל אחד יכול לעשות זאת לעצמו.

ה. מדובר במשהו שלדעתי באמת כמעט בשמים, אבל יש סולמות וחבלים שאפשר להגיע לשם. תזכרו לעבוד ולעמול תמיד, אך הבחירה שלכם היא האם לעשות זאת בתורה או חלילה... אשמח להישאר עולם שם, ושוב תודה ל'דרשו'.

רק אם תרצו, סיפור:

א. אני בהתחלה לא עברתי את ציון ה-50 והתייאשתי, ומכתב אחד של 'דרשו' בתחילת שנה חדשה להצטרף למבחנים - זה מה שהכניס אותי בחזרה.

ב. יש סייעתא דשמיא מיוחדת במבחנים. באחת הפעמים אשתי ילדה וביום שישי השתחררה. התחלתי את המבחן בעיר אחת, יצאנו מבית החולים, הגענו לעיר אחרת ושם סיימתי (כמובן באישור 'דרשו').

ובכל אופן, ולמרות זאת, או אולי בגלל זאת, ראיתי שגם אנשים רגילים יכולים להגיע רחוק, רק אם עושים זאת בצורה נכונה. נכון, זה לא מתאים לכל אחד, אבל בהחלט מתאים להרבה הרבה אנשים גם בעלי בתים. נשמע הזוי? ממש לא - זה באמת מצריך עבודה אדירה והקרבה ומסירות בלי סוף, אבל זה מתאים כמעט לכל אחד ואחד.

ולמה? אכתוב שמונה סיבות:

1. דבר ראשון, כולם רוצים לדעת ש"ס וגם צריכים לדעת ש"ס, ובסופו של דבר כשמגיעים למעלה עושה הקב"ה מבחן, ואם היה בכוחו של אדם לדעת - הקב"ה עושה ע"ז בחינה.

2. אי אפשר להסביר כמה שזה מתוק, כמה סיפוק, כמה 'גישמאק' יש בזה.

3. מה יותר כבד - חצי קילו נוצות בתוך כף היד בלי שקית, או קילו נוצות בתוך שקית? - אותו דבר! הרבה יותר קל ללמוד את כל הש"ס מאשר חלק פה וחלק שם.

4. הש"ס הוא להבדיל כמו פאזל, כל חלק משלים את השני - דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר.

5. סייעתא דשמיא בכל העניינים - לא ייאמן, בכל תחום! פשוט שווה לנסות.

6. כל ענייני החולין פשוט לא מעניינים, לא פוליטיקה ולא שום דבר רדוד.

7. שיכור ולא מייץ - פשוט להיות כאן בעולם הזה ולהרגיש גן עדן כפשוטו.

8. זה החידוש שלי - איתא 'אשרי הגבר אשר תייסרנו' (איני יודע היכן בדיוק זה כתוב, אולי בירושלמי) - אין לך אדם בלי ייסורים, יש אדם שכואב לו השן ולא יישן לילה, ויש אדם שלא יישן כי צריך ללמוד למבחן של 'דרשו'...

ועל זה אומר המדרש: "אשרי מי שייסוריו בתורה". אמר לי אדם גדול, שיש חידוש במדרש הזה - שאדם יכול לבחור אילו ייסורים יהיו לו, ואדרבה אדם שבוחר ייסורים של תורה מוריד לו ה' ייסורים אחרים בלי פרופורציה ממה שבאמת

הצטרפו לעשרות אלפי הנבחנים החדשים
שיבחנו במבחן הראשון
על מסכת ברכות
להרשמה ולהצטרפות חייגו:
02-560-9000

"והייתי מתענג לישב בחדר שבו הנרות, לראותם ולהסתכל בהם בכל רגע" - מקורות ושעמים על המנהג לשהות אצל נרות החנוכה

מאת הרב ישראל יעקב פרבר והרב יהודה לייב שטיסל מח"ס 'המנהג'

מצינו לגאוני ליטא שלא היו מקפידים להישאר ליד הנרות בזמן ההדלקה עד אחר חצי שעה, וכך היה נוהג הקהילות יעקב זצ"ל.

דברי רועי החסידות במעלת ההבטה על הנרות

דברים נשגבים מצינו בספרי החסידות על מנהגם של חסידים ואנשי מעשה לשהות ליד הנרות ולהביט בהם משך זמן ניכר, כפי שהעידו רועי החסידות שבראיית נר חנוכה ממשיך האדם על עצמו יראה וקדושה וזוכה להאיר השכל באור תורה, וזוהי סגולה לתיקון פגם העיניים. וכך היה נוהג הרה"ק בעל 'קדושת לוי' מבארדיטשוב, שהיה יושב ליד הנרות משך שבע שעות. וכן מסופר על הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז שלפעמים היה יושב אצל הנרות לערך שש שעות בדבקות נוראה.

וכבר כותב הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא בספרו 'בן ביתי' (פר' מקץ) שצריך לנהוג לישב אצל הנרות של חנוכה אפילו אחר חצי שעה שהוא שיעור הדלקה של נרות חנוכה, והטעם הוא כמבואר בכתבי האריז"ל, וכן התנהגו חסידים הראשונים שהיו שוהים אצל הנרות כשעה. וכך היה נוהג גם הרה"ק רבי נפתלי הורוויץ ממעליץ והאדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל. ומנהג רבוה"ק מבעלזא לשהות אחר הדלקת הנרות, וכשהיו הולכים העמידו שומר שישגיח על הנרות עד שיכבדו.

אמנם מצינו אצל כמה צדיקים שהיו שוהים אצל הנרות רק חצי שעה ולא יותר, כמו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ שאמר שלא היה יושב ליד הנרות יותר מחצי שעה, מפני שבשעת הדלקת הנרות יורד האור הגנוז שהוא גדול מאוד ואין עוה"ז יכול לסבול אותו, לכך אינו שוהה רק חצי שעה. וכן הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע היה אומר שאינו שוהה יותר ליד הנרות מפני רוב קדושת המצוה, כי אפילו בעת הברכה על הנרות הוא מעשה ניסים שאינו נשרף ביחד עם הנרות. כך נהג הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע וכן נהגו אדמו"רי ויז'ניץ וסקווירא.

להארות והערות ניתן לפנות למכון 'המנהג'
במייל: hamenhog@gmail.com

מנהג בקרב חסידים ואנשי מעשה לישב ולשהות אצל נרות חנוכה במשך מחצית השעה, ולהסתכל על האור כי טוב המתנוצץ מהנרות הקדושים הללו. וכך כתב בספר 'אמרי פנחס' (ח"א שער השבת, יז) שבחנוכה בשעת הדלקת הנרות יורד אור הגנוז, ולכך יש לכל אדם לישב אצל הנרות שלו כל החצי שעה.

"ויספר לבניו ובנותיו הניסים והנפלאות"

למנהג זה לא נמצא מקור בראשונים וקדמונים, והוא נזכר בראשונה בספר 'מקור חיים' (סי' תרעב סעיף ב) להגאון רבי יאיר חיים בכרך בעל 'חוות יאיר', הכותב שעיקר מצוה הוא שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה לראות אותם לשמוח בהם, כי הם ג"כ זכר לשמחה, שהיו מדליקין אחר הנס, והכי משמע מה שאומרים 'אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם', ולא סגי שידליק וילך לו למקום אחר. וכ"כ גם בשו"ת 'שב יעקב' (סי' כב) שישהה אצל הנרות חצי שעה לראות אותן כדי שיתפרסם הנס. ואכן מצינו במשך הדורות שהיו נוהגים לשהות אצל הנרות ולספר את ניסי החנוכה, כמו שכתב בספר 'יסוד ושורש העבודה' (שער המפקד פרק א) שראוי להאריך אחר הדלקת הנרות בשירים ופיוטים עד משך חצי שעה עכ"פ, ויספר לבניו ולבני ביתו הניסים והנפלאות מפי ספרים וסופרים שעשה לנו עם קדוש יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בימים ההם בזמן הזה, בכדי שיתנו שבח והודאה לה' ית"ש על זה.

יש שנהגו לשהות אצל הנרות כל זמן שהם דולקים

יש מגדולי ישראל שהיו נשארים לישב אצל הנרות כל זמן שהנרות דלקו, וכמו שכתב האדר"ת בספרו 'נפש דוד' (הנהגות ב, יד), ש"מצות נר חנוכה היתה חביבה עלי עד מאוד, ולולי שיחת הבריות הייתי מהדר שידלקו זמן רב כפי היכולת, והייתי מתענג לישב בחדר שבו הנרות לראותם ולהסתכל בהם בכל רגע, ולא הלכתי מאותו החדר רק כשהייתי אנוס על פי עבודת הציבור, ובכל זאת הייתי יושב נגד הפתח מאותו החדר כדי להסתכל בהם כפעם בפעם, והייתי שש ושמח בהם הרבה".

"לפני חמש שנים הבטחתם לנו" - הסיפור המיוחד שמאחורי ההחלטה לקיים מעמד סיום הש"ס מטעם 'דרשו' בעיר מנצ'סטר שבאנגליה

המפגש האקראי בתפילת מנחה על אם הדרך, והמכתב המפתיע שנחת במשרדי 'דרשו' לפני כחצי שנה - הובילו את מנצ'סטר היהודית לקראת היום ההיסטורי בתולדותיה

בעולם תזכה אף היא באירוע מיוחד לכבודה של התורה ולומדיה. לפני חצי שנה נחת במשרדי 'דרשו' מכתב רשמי מטעם 'וועדת סיום הש"ס של מנצ'סטר'. במכתב כותבים ראשי הוועד, כי לפני חמש שנים, בעת שנקלעו לעירם ראשי ורבני הארגון הובטח להם כי גם בעירם ייערך אירוע לכבודה של תורה. ראשי הארגון התכנסו לדיון בעקבות המכתב והכריזו בסיומו: הבטחות יש לקיים. ואכן, המעמד מיוחד יתקיים בע"ה כיאה למעמדי 'דרשו', שלא חוסכים בממון על מנת לקיים מעמדי פאר לכבודה של תורה.

"עבורנו מדובר ביום היסטורי שחיכינו לו עשרות שנים", אומרים ב'וועדת סיום הש"ס של מנצ'סטר'. "ארגון דרשו פעיל מאוד בעירנו, עשרות שיעורי תורה ואלפי נבחנים בכל חודש, כאשר אלפים רבים לוקחים חלק במערך התורני העצום של הארגון. אך טבעי הוא ש'דרשו' - שמקיים מעמדים בכל הגלובוס לכבודה של התורה הקדושה, ומלכד קהילות יהודיות בכל העולם, יקיים מעמד סיום הש"ס גם כאן, עיר של חכמים ולמדנים".

לראשונה בהיסטוריה של העיר מנצ'סטר שבאנגליה, ייערך בה סיום הש"ס של ארגון "דרשו" ברוב פאר והדר ולכבוד התורה ולומדיה. מעמד הסיום המרכזי והמפואר יתקיים בח' בטבת תש"פ. המעמד המיוחד כבר הפך לשיחות היום בקרב עיר תלמידי החכמים הזו, שהפכה לסמל ודוגמא לאהבת תורה ולהתמדה עבור אירופה כולה.

ההחלטה לקיים בעיר מעמד סיום הש"ס, התקבלה לאחר שלפני כמה שנים, בעקבות סיפור השגחה פרטית מיוחד.

היה זה כאשר ראשי ארגון 'דרשו' שבו מגייסה, לאחר מעמד סיום שנערך בעיר, בדרכם לעיר לונדון. בדרכם עצרו לתפילת מנחה במנצ'סטר שנמצאת על אם הדרך. ראשי הקהילה המקומית שראו את המשלחת הנכבדה, פנו אל ראשי הארגון ושאלו "למה נגרע?" - מדוע שגם במנצ'סטר לא יתקיימו אירועים תורניים של 'דרשו'? ראשי הארגון הבטיחו אז לראשי הקהילה המקומית, כי מנצ'סטר לא תקופח, וכמו שאר הריכוזים היהודיים הגדולים

החידה של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל: מתי השוכח 'על הנסים' בברכת המזון צריך לחזור?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

הוא אצלו ארבע דקות, וכשיש על הנסים זה חמש דקות, והוא שהה ארבע וחצי דקות - האם יחזור לראש או לא? אמר מו"ר הגר"א גניחובסקי זצוק"ל שהדבר תלוי, שאם אמר על הנסים הרי משך זמן ברכתו חמש דקות ואינו חוזר, אכן, אם שכח לומר על הנסים, ואח"כ בברכת "רחם" שהה ארבע וחצי דקות, הרי שהה יותר מכדי לגמור את ברכתו. נמצא שעל ידי ששכח על הנסים מחויב לחזור לראש. וע"י משנ"ב (סי' קפ"ג ס"ק כ"ה) שמסיק בשהה בברכת המזון שיחזור רק לאותה ברכה ולא לתחילת ברכת המזון.

חידה: אדם ששכח להזכיר על הנסים בברכת המזון אינו חוזר כמבואר בשו"ע. באיזה אופן אדם כן צריך לחזור ולברך ברכת המזון משום שלא הזכיר על הנסים.

תשובה: ידוע ההלכה שמי שהפסיק באמצע ברכת המזון ושהה כדי לגמור את כולה באופן שלא היה יכול להמשיך, כגון שנצרך לנקביו או שהמקום לא היה נקי, חוזר לראש, לדעת הרמ"א סי' ס"ה, אך כאשר לא שהה בכדי לגמור את כולה, אינו חוזר. עתה יש לדון: אדם ששהה באמצע ברכת המזון בחנוכה כדי לגמור כל ברכת המזון בלי על הנסים, לדוגמא: משך זמן של ברכת המזון

אם מותר למכור חמץ לגוי על דעת לקנותו בחזרה לאחר הפסח בתוספת רווח

החמץ במחיר גבוה, מאחר וניכר בעצם המכירה כי מטרתה רק כדי להימנע מאיסור חמץ; שכן באופן זה לא יוכל הגוי למצוא קונה אחר שיקנה ממנו את החמץ במחיר ששילם עבורו, כך שבכדי להימנע מהפסד מוכרח הגוי לשוב ולמוכרו דווקא לישראל זה. [שו"ע תמח, ד, ומשנ"ב כב-כג; ביאורים ומוספים דרשו, 91]

רשאי ישראל למכור לגוי לפני הפסח כמות גדולה של חמץ שהגוי אינו זקוק לה, בתוספת הבטחה כי לאחר הפסח יקנה ממנו בחזרה את החמץ המיותר בתוספת רווח. ולמרות שברור לשניהם כי מטרת המכירה היא רק כדי שהישראל לא יעבור באיסור חמץ, מותר לעשות כן, כיון שהמכירה מוחלטת. ועם זאת, נראה מדברי הפוסקים שאסור למכור לגוי את

מדוע אסור למכור חמץ לגוי בכפוף לתנאי מסוים?

עבר הישראל באיסור, והחמץ מותר לאחר הפסח; אך לכתחילה אסור לעשות כן, משום חומרת איסור חמץ; ובתנאים מסוימים יש לאסור זאת גם משום החשש שהגוי לא יקיימם, ונמצא שהישראל מכניס את עצמו לספק איסור בל יראה.

[שו"ע תמח, ד, משנ"ב כד, וביה"ל ג, ד"ה לא]

המוכר חמץ לגוי בתנאי שאם יעשה דבר מסוים בפסח או לאחר הפסח יהיה החמץ מכור לו מאותה שעה שיקיים את התנאי - כל עוד לא התקיים התנאי, שייך החמץ לישראל, והריהו עובר ב'בל יראה' ו'בל ימצא', ולאחר הפסח אסור החמץ בהנאה. לעומת זאת, המוכר חמץ באופן שהוא נקנה לגוי לפני הפסח, על תנאי שיעשה דבר מסוים - אם הגוי אכן קיים את התנאי, לא

האם מותר לישראל למכור חמץ לגוי בתנאי שלא ימכרנו הגוי לאחר?

החמץ לאחר, המכירה שמכר הישראל לגוי לא תתבטל, שהרי לא הציב הגבלה זו כ'תנאי' לתלות המכירה; (ורק המכירה שמכר הגוי לאחר תתבטל, כיון שלענין זה אינו נחשב לבעלי החמץ). אך למעשה, אין היתר זה ברור, כיון שבסופו של דבר יש לישראל זכות כלשהי בחמץ; והריהו כעין שותף של הגוי.

[משנ"ב תמח, כד, ושעה"צ סד; ביאורים ומוספים דרשו, 94]

בהמשך לאמור: המוכר חמץ לגוי בתנאי שבכל עת שירצה יוכל הישראל לשלם עבור החמץ ולקחתו בחזרה, המכירה אינה חלה. והמוכר חמץ לגוי בנוסח זה: "הריני מוכר לך חמץ זה במכירה מוחלטת, אלא שאני משייר בו לעצמי זכות זו - שאם תרצה למוכרו לא תוכל למוכרו לאדם אחר מלבדי" - יש אומרים שהדבר מותר לכתחילה, כיון שאף אם הגוי יעבור על התנאי וימכור את

* במכירת חמץ לגוי, כשלא ניתן למשוך את כל החמץ - ניתן להקנות את החמץ בקנין 'אגב', אלא יש להוסיף 'קנין סודר', או קנין של 'מנהג הסוחרים'.
* כאשר מקנים לגוי את החמץ בקנין כסף - מקנים אותו בסכום הקרוב לשוויו, ומקבלים מהגוי חלק מהתשלום בתור 'דמי קדימה' ותחילת פרעון, ויתרת התשלום נחשבת כהלוואה.
* בשטר ההרשאה למכירת חמץ, צריך כל אחד מהמוכרים לרשום את כתובת המקום שבו נמצא החמץ, ואת המקומות המדויקים בכתובת זו, שבהם מונח החמץ הנמכר.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באיזה מקרה אומרים פסוק מתהילים באמצע הברכה השלישית של ברכת המזון?

ולפני תחילת ברכת 'הטוב והמיטיב', יאמר: 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, שנתן ראשי קדשים לעמו ישראל לזכרון'. ויש אומרים שאף אם התחיל את ברכת 'הטוב והמיטיב', אם אמר רק עד 'מלך העולם', ימשיך בברכה הנ"ל, ואחר כך יברך הטוב והמיטיב; ויש אומרים שאם התחיל את ברכת הטוב והמיטיב, ולו במילה 'ברוך', אין לו עוד תקנה להזכרת ראש חודש, וימשיך את ברכת הטוב והמיטיב.
[שו"ע תכז, א; ביאורים ומוספים דרשו, ג, וראה שם, 5, בשם ביה"ל]

מי ששכח לומר יעלה ויבוא בברכת המזון בראש חודש, אינו צריך לחזור ולברך. אולם, אם נזכר בכך לאחר שאמר את שם ה' של סיום הברכה, לפני שאמר "בונה ירושלים" - יאמר "למדני חקיקך", כדי שהזכרת שם ה' לא תהיה לבטלה, (אלא כחלק מאמירת הפסוק שבתהילים: "ברוך אתה ה' למדני חוקיך"), ויאמר יעלה ויבוא, וימשיך "ובנה ירושלים".
ואם נזכר לאחר שאמר את המילה "בונה" - יסיים את הברכה,

הלוח היומי

כ"ד בכסלו | רבי אהרן יהודה לייב ב"ר נח צבי שטינמן זצ"ל, ר"י חפץ חיים (כפר סבא), פוניבוז' לצעירים, גאון יעקב, אורחות תורה ועוד, בעל אילת השחר, מפיקודיך אתבונן ועוד

בשנת ג' אלפים ת"ט, הנחת היסוד לבנין ביהמ"ק יועדה להיום, כמופיע בנבואת חגי הנביא (בעל י-כ"ג). ויש שנהגו ללמוד פסוקים אלו היום.

בשנת תש"ב, במלחמת העולם השנייה, החלו הנאצים ימ"ש ברציחתם של אלפי יהודי העיר חרקוב שבאוקראינה הי"ד.

יארציט:

תקנ"ז: רבי משה ב"ר חיים מאנדלס זצ"ל, רבה הראשון של ווערבויו.

תרס"ג: רבי משה ב"ר מנחם מנדל פנט זצ"ל, האדמו"ר מדעעש.

תרס"ה: רבי חיים חזקיהו ב"ר רפאל מדיני זצ"ל, בעל שדי חמד, מכתב לחזקיהו ועוד.

תש"ע: רבי אליהו ב"ר יצחק ירוחם הלוי קצנלבוג זצ"ל, מירושלים.

תשע"א: רבי חיים מנחם אברהם ב"ר יעקב אריה טברסקי זצ"ל, האדמו"ר מטריסק-לונדון.

תשע"ח: רבי אהרן יהודה לייב ב"ר נח צבי שטינמן זצ"ל, ר"י חפץ חיים (כפר סבא), פוניבוז' לצעירים, גאון יעקב, אורחות תורה ועוד, בעל אילת השחר, מפיקודיך אתבונן ועוד.

"אפילו אם מפצירים בו אביו או רבו שיספר להם מה שדיבר פלוני על אודותם - אסור"

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

כך: "אפילו אם הוא אמת, כתוב בתורה שאין לדבר לה"ר על חברו בכל אופן".

ואם אביו הוא עם הארץ, כתב ה'בן איש חי' שיאמר לפניו שאירע מעשה באדם אחד שעשה כך, ואמר לו החכם שדבר זה אסור.

ואם עשה כן ולמרות זאת לא הבין אביו את הרמזים, דעת הגר"נ קרליץ שמותר לו לומר לאביו בפירוש שאסור, ובשעה שעובר את העבירה מותר אף להכלימו כדי להפרישו מהעבירה, שהרי למדו חכמים ש"אתה ואביך חייבים בכבוד ה'". אכן, דעת הגר"צ אבא שאול שאין היתר לבזות את אביו כדי למונעו מעבירה. ודעת הגר"ח קניבסקי שאם יודע שאביו יכעס עליו כשיעיר לו ולא יקבל ממנו, ע"ז נאמר "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע" וכו'.

בסעיף ה' (כלל א' מהלכות רכילות) הנלמד היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים', מדגיש רבנו כי אפילו אם מפצירים בו אביו או רבו שיספר להם מה שדיבר פלוני על אודותם, אסור הדבר. זהו אכן ניסיון קשה הכרוך באי נעימות, שעל כדוגמתו אנו מתפללים "ואל תביאנו לידי ניסיון"...

בביאורים ומוספים מביאים על כך את דברי השולחן ערוך ביורה דעה, שהרואה את אביו שעובר על דברי תורה לא יאמר לו "עברת על ד"ת", אלא יאמר לו בלשון שאלה - "אבא, כתוב בתורה כך וכך?" והוא יבין מעצמו ולא יתבייש. וכן מבואר לעיל ב'חפץ חיים' שכשהוריו מספרים לשון הרע מחויב למונעם בדרך כבוד [ואם החריש להם, הוא והם אינם ממלאים ימיהם ושנותם], ובבאר מים חיים שם כתב שיאמר להם בלשון רכה ובדרך כבוד

מרן הגראי"ל שטיינמן פעם נחלה והיה בסכנה עצומה, וכשחייבו ניצלו אמר ברגש: "הרבה פעמים אני חושב - כל רגע שאדם חי יש לו את האפשרות שיכול לעשות עוד ברכה, עוד 'אשר יצר' ועוד 'בורא נפשות' - וזה שווה הכל".

(מזקנים אתבונן ח"ד עמ' 32)

נשתדל לשמוח בכל ברכה המזדמנת לדינו ולהרגיש שאנו זוכים בעוד רווח נפלא